

ХОРХЕ ЛУИС БОРХЕС КАФКА И ПРЕДХОДНИЦИТЕ МУ

Превод от испански: Румен Стоянов, 1994

chitanka.info

Замислих някога един преглед на предходниците на Кафка. Него отначало го мислех толкова особен, колкото феникса от реторичните възхвали; малко след като го поопознах, повярвах, че разпознавам гласа му или навиците му в текстове от различни literатури и от различни епохи. Ще впиша няколко тук в хронологичен порядък.

Първият е Зеноновият парадокс за движението. Едно подвижно тяло, което е в А (заявява Аристотел), не ще може да достигне точка Б, защото преди това ще трябва да измине половината път между двете, а преди — половината от половината, а преди — половината от половината на половината и така до безкрайност; формата на тая знаменита задача е точно тая на *Замъкът*, а подвижното тяло, стрелата и Ахил са първите кафкиански герои на литературата. Във втория текст, който случайността на книгите ми отреди, сродството не е във формата, а в тона. Става дума за притча за Хан Ю, прозаик от IX век, залегнала в една възхвалителна *Тълковна антология на китайската литература* (1948) от Маргулие. Това е новоредието, което отбелязах, тайнствено и спокойно: „По цял свят се приема, че еднорогът е свръхестествено същество и носи добро предзнаменование; така го сочат одите, летописите, житиеписите на знатни мъже и други текстове, чийто авторитет е безспорен. Даже първолаците и жените от народа знаят, че еднорогът е благоприятно предзнаменование. Но това животно не спада към домашните животни, невинаги е лесно да бъде намерено, не се поддава на подредби. Не е като коня или бика, вълка или елена. При такива условия, бихме могли да стоим пред някой еднорог, без да знаем с положителност, че това е той. Знаем, че еди-какво си животно с грива е кон и че еди-какво си животно с рога е бик. Не знаем какъв е еднорогът.“^[1]

Третият текст произлиза от един по-предвидим извор — писанията на Киркегор. Мисловното сродство на двамата писатели е нещо, знайно от всички; неизтъкнат все още, доколкото знам, е фактът, че Киркегор, както Кафка, е изобилствал с религиозни притчи на съвременна буржоазна тема. Лоури в своя *Киркегор* (Оксфорд юнивърсити прес, 1938) предава две. Едната е историята на фалшификатор, който преглежда, винаги бдящ, банкнотите на Английската банка; Бог, по същия начин, ще да се е усъмнил в Киркегор и ще да му е поверил една мисия тъкмо защото знае, че е обръгнал на злото. Сюжетът на другата са експедициите до Северния

полюс. Датските енорийски свещеници заявявали от амвоните, че участието в такава експедиция е угодно за вечното здраве на душата. Допускали обаче, че да се стигне до полюса е трудно и може би невъзможно и че не всички могат да подхванат приключението. Накрая оповестили, че всяко пътешествие — от Дания до Лондон, да речем, с пътническият кораб — или една неделна разходка с файтон са, добре погледнато, истински експедиции до Северния полюс. Четвъртото от предочертанията намерих в стихотворението *Страхове и задръжки* от Браунинг, отпечатано през 1876. Мъж има или вярва, че има прочут приятел. Никога не го е виждал и факт е, че последният не е могъл до ден-днешен да му помогне, ала се описват негови много благородни черти и са в обръщение автентични негови писма. Някои поставят под съмнение чертите и графолозите утвърждават недостоверността на писмата. Човекът, в последния стих, пита: „Ами ако този приятел е... Бог?“

Моите бележки сочат също два разказа. Единият е част от *Нелюбезни истории* от Леон Блоа и разправя случая с неколцина души, изобилстващи с географски глобуси, атласи, железопътни справочници, сандъци, и които умират, без да са успели да излязат от родното си градче. Другият е озаглавен *Каркасон* и е творение на лорд Дънсани. Непобедимо войнство потегля от безкраен замък, покорява царства, вижда чудовища и надвива пустини и планини, ала никога не стига до Каркасон, при все че някой път го съзира. (Тоя разказ е, както лесно ще се забележи, точно обратен на предходния; в първия никога не се потегля от един град; в последния никога не се пристига.)

Ако не греша, разнородните произведения, които изброих, приличат на Кафка; ако не греша, не всички си приличат помежду си. Последният факт е най-значителният. Във всеки един от тези текстове се намира своеобразието на Кафка, в по-малка или по-голяма степен, но ако Кафка не бе писал, не бихме го доловили; струва си да речем — не би съществувало. Стихотворението *Страхове и задръжки* от Робърт Браунинг пророкува творчеството на Кафка, ала нашият прочит на Кафка доусъвършенства и отклонява чувствително нашия прочит на стихотворението. Браунинг не го е четял, както сега ние го четем. В критическия речник думата *предходник* е насъщна, ала би трябвало да се опитаме да я пречистим от всякаква приобозначеност на полемика или съперничество. Факт е, че всеки писател създава своите

предходници. Неговата работа видоизменя нашето схващане за миналото, както ще видоизмени бъдещето^[2]. В това отношение няма никакво значение самоличността или множествеността на хората. Първият Кафка от *Наблюдение* е по-малко предходник на Кафка от мрачните митове и свирепите институции, отколкото Браунинг или лорд Дънсани.

---

[1] Непознаването на свещеното животно и неговата безславна и случайна смърт от ръцете на простолюдието са традиционни теми на китайската книжовност. Да се види последната глава на *Психология и алхимия* (Цюрих, 1944) на Юнг, съдържаща две любопитни илюстрации. ↑

[2] Вж. Т. С. Елиът, *Гледни точки* (1941), с. 25–26. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.